

Катерина Пономарьова,
кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Реалізація змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти в 2-му класі

Анотація

У статті розкрито мету і завдання змістових ліній мовно-літературної галузі початкової освіти. Подано орієнтовний зміст завдань і різні види вправ, спрямованих на реалізацію кожної лінії в 2 класі. Представлено методику їх застосування у процесі навчання української мови.

Ключові слова: мовно-літературна галузь, змістові лінії, навчання української мови, види вправ.

Аннотация

В статье раскрыта цель и задачи содержательных линий языково-литературной отрасли начального образования. Подано ориентировочное содержание заданий и разных видов упражнений, направленных на реализацию каждой линии во 2 классе. Представлена методика их применения в процессе обучения украинскому языку.

Ключевые слова: языково-литературная отрасль, содержательные линии, обучение украинскому языку, виды упражнений.

Summary

The article reveals the purpose and tasks of the content lines of the language and literature branch of elementary education. The approximate content of the tasks and various kinds of exercises, directed on realization of each line in the 2nd class is given. The methodology of their application in the process of teaching the Ukrainian language is presented.

Key words: linguistic-literary branch, content lines, teaching of the Ukrainian language, types of exercises.

У цьому навчальному році в Україні стартувала реформа загальної середньої освіти. Її основною метою є розбудова Нової української школи, яка б відповідала вимогам сучасного суспільства і потребам школярів.

Реформування освіти ґрунтується на компетентнісному підході в навчанні, в основу якого покладено формування в учнів ключових компетентностей. Першою в їх переліку стоїть – «вільне володіння

державною мовою, що передбачає уміння усно й письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях» (Державний стандарт початкової освіти). Формування цієї компетентності є пріоритетним завданням мовно-літературної освітньої галузі.

Мета і завдання початкового курсу мовно-літературної освіти

Відповідно до типової освітньої програми, розробленої колективом під керівництвом О. Я. Савченко, *метою* початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток емоційно-чуттєвого досвіду, мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких *завдань*:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

У 2 класі зазначені змістові лінії можуть реалізуватися через навчальні предмети «Українська мова» і «Читання» або інтегрований курс цих навчальних предметів.

Реалізація змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти

У даній статті ми розкриємо завдання кожної змістової лінії та засоби їх реалізації у процесі навчання другокласників української мови.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях; спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Розвиток у другокласників **умінь сприймати й аналізувати усну інформацію** здійснюється на матеріалі елементів мовного потоку (звуків, складів, слів, словосполучень, речень), текстів та інструкцій щодо виконання навчальних дій.

У процесі вивчення *мовних одиниць* доцільними будуть завдання такого змісту:

- визначити кількість звуків, складів у почутому слові;

- виявити й пояснити залежність значення окремих слів від зміни наголосу;

- встановити відповідність між переліком почутих слів і поданими предметами чи малюнками;

- поділити сприйняті на слух слова на групи за певною ознакою;

- знайти «зайве» слово в певній тематичній групі;

- з'ясувати, скільки слів у сприйнятому на слух реченні;

- визначити кількості речень у почутому невеликому тексті.

Для формування умінь аналізувати й інтерпретувати сприйняті на слух *тексти* можна використовувати різні жанри художніх текстів (казки, оповідання, вірші), а також науково-популярні, навчальні та медіатексти. Під час їх опрацювання доцільно пропонувати другокласникам запитання і завдання, що передбачають:

- запам'ятовування персонажів тексту;

- відтворення основного змісту усного повідомлення;

- запам'ятовування елементів фактичного змісту (Хто? Що? Де? Коли?);

- відповіді на запитання за змістом прослуханого;

- побудову запитань до усного повідомлення;

- вибір необхідної або цікавої інформації з почутого та пояснення свого вибору;

- висловлення свого ставлення до почутого;

- розповідь про власні почуття, які викликав прослуханий текст;

- пояснення, чому щось сподобалось у почутому повідомленні, а щось – ні.

Наведемо окремі зразки таких завдань*.

*Усі запропоновані в статті завдання взято з навчального посібника «Я дружу зі словом. 2 клас» (автор К. Пономарьова).

Завдання 1. Читалочка любить читати журнал «Джміль». Послухай, про що вона дізналася з цього журналу.

Чи є у бджіл сім'я?

Бджоли живуть родинami — роями. Вони разом шукають і готують їжу, будують житло, вирощують малят, захищаються від ворогів.

У кожній родині є королева-матка, трутні й робочі бджоли. Матка і трутні народжують нових бджіл. А робочі бджоли роблять мед. У кожному рої одна матка, кільканадцять трутнів і тисячі робочих бджіл.

З дитячого журналу «Джміль»

- Дай відповіді на запитання Читалочки.

1. Як називається бджолина родина?
2. Хто народжує нових бджіл?
3. Які бджоли роблять мед?

Завдання 2. Послухай текст про мавпенятко.

На острові жило самотнє мавпенятко. З ним ніхто не хотів дружити. Усі його сторонились.

А все тому, що мавпеня нечемно поводитися. Ні з ким не віталось. Ніколи не вживало ввічливих слів. Якщо бачило в когось банан, виривало його з лап і швидко з'їдало. Коли хотіло приєднатися до гри інших мавпенят, усіх відштовхувало і заявляло:

— Я хочу гратися!

Візьми інтерв'ю в однокласників за поданими запитаннями.

- Чому всі сторонилися мавпеняти?
- Чи шкода тобі мавпеняти?
- Підкажи мавпеняті, як можна виправити ситуацію.

Належну увагу варто приділяти формуванню в другокласників умінь слухати, правильно сприймати і розуміти усні *інструкції* щодо виконання

навчальних дій. Основна мета цієї роботи – забезпечити не лише розуміння, а й адекватні дії учнів, спрямовані на реалізацію поставлених учителем навчальних завдань.

Доцільними з цією метою будуть завдання на уважність, а саме:

- виконання певних дій, озвучених учителем;
- відтворення змісту малюнка після короткотривалого його перегляду;
- знаходження в предметах чи мовних одиницях зазначених учителем ознак;
- розподіл зазначених в інструкції обов'язків між учасниками парної чи групової роботи.

Під час повідомлення усних інструкцій недоцільно повторювати їх кілька разів. Важливо привчати другокласників виконувати завдання після першого прослуховування.

Розвиток умінь *спілкуватися з іншими людьми* здійснюється в двох напрямках – у процесі складання діалогів і побудови усних зв'язних висловлень.

Для формування в другокласників *діалогічного* мовлення пропонуємо використовувати казки, вірші, невеликі прозові тексти, що містять діалог. Ефективними для розвитку діалогічного мовлення і, водночас, цікавими для учнів є інсценізація прочитаних творів, розігрування сценок, описаних у фрагментах текстів, читання розмови персонажів по ролях, проведення інтерв'ю тощо.

Крім того, доцільно використовувати завдання, що передбачають:

- доповнення діалогу репліками-відповідями на подані запитання;
- побудова запитань до запропонованих реплік-відповідей;
- розігрування діалогу за ситуативним малюнком;
- складання діалогу за словесно описаною вчителем ситуацією;
- продовження діалогу за поданим початком.

Важливу роль у процесі складання і розігрування діалогів необхідно відводити засвоєнню формул мовленнєвого етикету (ввічливих слів) під час

вітання, прощання, прохання, вибачення; дотриманню правил етикету у спілкуванні з людьми різного віку й статусу; вживанню українських форм звертання до дітей та дорослих.

Пропонуємо зразки таких завдань.

Завдання 1.

Візьми інтерв'ю в однокласників. Постав їм такі запитання.

- Де ти провів (провела) свої канікули?
- Чим займався (займалася)?
- Що найбільше сподобалося?
- Якими словами-назвами ознак можеш описати свої канікули?

Завдання 2.

Поспілкуйся з однокласниками за запитаннями Щебетунчика.

- Які ти знаєш дитячі журнали?
- Де ти береш журнали для читання?
- Які дитячі журнали любиш читати?
- Що там цікавого?

Завдання 3.

Прочитай із сусідом чи сусідкою по парті розмову Родзинки і Щебетунчика.

- Щебетунчику, а твої улюблені овочі зовсім не українські.
- Як не українські?
- Вони потрапили до нас із різних куточків світу.
- Хіба картопля не українська?
- Ні! Її батьківщина — Південна Америка.
- А помідори?
- Вони теж із Америки.
- І огірки з Америки?
- Ні. Їх завезли з Індії.
- А капуста?
- Вона прийшла до нас із Греції.
- То виходить, що всі наші овочі — іноземці?
- Так!
- Оце дивина!

Завдання 4.

У розмові між Родзинкою і Щебетунчиком залишилися тільки відповіді Родзинки. Згадайся, які запитання їй ставив Щебетунчик. Запиши їх.

- _____
- Зозуля відкладає яйця в гнізда інших пташок.
- _____
- Найбільший у світі птах — страус.
- _____
- Найменша пташка називається колібри.
- _____
- Зовсім не літають страуси й пінгвіни.

Уміння будувати *монологічні* усні зв'язні висловлення формуються в процесі переказування текстів та складання власних розповідей, описів, найпростіших міркувань.

У роботі над усним переказом прослуханого чи прочитаного тексту в 2 класі доцільно використовувати допоміжні матеріали: ілюстрації, серії малюнків, запитання, опорні слова та словосполучення. Після першого прослуховування або читання тексту необхідно обов'язково провести підготовчу роботу, а саме: з'ясувати значення невідомих чи маловживаних слів, сталих висловів, провести коротку бесіду за змістом тексту з метою з'ясування, чи зрозуміли його учні, виявлення виражальних засобів мови (яскравих, образних слів, словосполучень) та з'ясування їх призначення в тексті.

Під час переказування слід націлювати учнів на те, що той самий епізод із тексту можна передати різними словами, і спонукати дітей не прагнути дослівно відтворювати оригінал тексту або фрази і речення своїх однокласників, а переказувати текст своїми словами. Водночас, заохочувати вживати виражальні засоби мови, використані автором тексту.

З навчальною метою для переказування можна використовувати тексти різних жанрів і стилів, у тому числі й інструкції до ігор, навчальних дій тощо.

Формуючи в другокласників уміння будувати самостійні *усні зв'язні висловлення*, варто використовувати різноманітні допоміжні матеріали: малюнки і серії малюнків, опорні слова, початок або початок і кінцівку тексту тощо. Цінним і цікавим для учнів буде складання розповідей про прочитані книжки і журнали, переглянуті мультфільми чи телепередачі, про побачені, почуті, пережиті ситуації з особистого життя. При цьому слід стимулювати дітей до оцінки розказаних подій, вчинків, персонажів та висловлення власної думки, порад, пропозицій, побажань.

Наведемо зразки таких завдань.

Завдання 1.

Визнач, хто на малюнку утворює мовні звуки. Поясни Щебетунчикові, якою дорогою треба йти до цих звуків. Орієнтуйся за деревами.

Завдання 2. Читалочка на канікулах прочитала журнал коміксів. Найбільше їй сподобались комікси про котика. Розглянь їх. Склади розповідь про пригоди котика.

Завдання 3.

Розкажи про відпочинок Читалочки на канікулах за поданими малюнками.

Завдання 4.

4. Читалочка пропонує тобі переглянути кадри з мультфільму. Розкажи, що відбувається на кожному кадрі.

— Я буду керувати!
— Ні, я!

Ой! Рятуйте!

На кораблі треба дружити!

Під час озвучування учнями власних зв'язних висловлень учитель повинен стежити за логікою і послідовністю думки, правильністю побудови речень, сполучуваністю слів, дотриманням учнями орфоепічних норм української літературної мови. Однак, у полі зору вчителя повинна бути не

тільки змістова сторона дитячих усних висловлень, а й їх мовне оформлення: використання виражальних засобів мови, уникнення невиправданих повторів, використання міжфразових зв'язків тощо. Виправлення допущених помилок має бути тактовним, коректним, доречним і не повинно заважати учневі продовжувати логічний виклад думки.

Змістова лінія «**Читаємо**» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Формування **читацьких умінь** другокласників здійснюється переважно на уроках читання, однак певною мірою ця робота проводиться й на уроках української мови. Зокрема, дітей слід навчати:

- миттєво розпізнавати окремі характеристики тексту (наявність або відсутність заголовка, кількість абзаців);
- правильно інтонувати речення, різні за метою висловлювання та інтонацією;
- дотримуватись відповідної інтонації під час читання речень, що містять певні розділові знаки (кому, тире, двокрапку);
- дотримуватись орфоепічних норм літературної української мови під час читання слів з апострофом, зі звуками [ґ] і [г], [дж], [дз], [дз'], із подовженими приголосними звуками, з дзвінкими приголосними в кінці складу і слова, з ненаголошеними [е], [и];
- знаходити в прочитаному тексті потрібну інформацію.

З цією метою варто використовувати не тільки художні, а й науково-популярні та інформаційні тексти. Продемонструємо зразки завдань, спрямованих на формування зазначених умінь.

Завдання 1.

Прочитай повідомлення, яке побачив Щебетунчик на дошці оголошень.

ОГОЛОШЕННЯ

20 вересня о 12 годині у шкільному басейні відбудуться змагання з плавання серед учнів 2-го класу. Переможців очікує приз.

Тренер із плавання

Знайди в оголошенні відповіді на запитання Щебетунчика.

1. Про що повідомляється в оголошенні?
2. Коли відбудуться змагання?
3. Де проводяться змагання?
4. Яка нагорода очікує переможців?
5. Хто дав оголошення?

Поспілкуйся із сусідом чи сусідкою по парті. Розпочни з таких запитань.

- Чи хотілося б тобі взяти участь у змаганнях із плавання?
- Як думаєш, який приз отримають переможці?

Завдання 2.

Родзинка знайшла в Інтернеті цікаву інформацію про незвичні вітрильники. Прочитай її.

На Волині проживає умілий майстер Володимир Ящук. Він виготовляє вітрильники у скляних пляшках. Для цього використовує дуже різні матеріали. Навіть пелюстки квітів і павутину.

Візьми в однокласників інтерв'ю — постав такі запитання.

- Чи знав (знала) ти раніше про такі вітрильники?
- Що тебе найбільше здивувало?
- Як думаєш, якого розміру ці вітрильники?
- Де живе такий незвичний майстер?
- Як його звати?
- Чи хотілося б тобі побувати на виставці цього майстра?

Завдання 3.

Читалочка готувалася до прийому гостей. Із книги добрих манер вона дізналася, як треба накривати стіл. Прочитай цю інформацію.

Святковий стіл має прикрашати біла скатертина. Полотняні серветки кладуть на закусочні тарілки. Праворуч від тарілки — ніж і ложку, ліворуч — виделку. Ніж треба класти лезом до тарілки. А ложку й виделку — опуклою стороною донизу.

Підкажи Читалочці, як правильно накрити стіл. Дай відповіді на запитання.

1. Яка скатертина має бути на святковому столі?
2. Куди треба класти полотняні серветки?
3. Де слід покласти виделку, ніж і ложку?

Завдання 4.

Гаджик і Читалочка приготували салат. Прочитай його рецепт.

Рецепт. **Морквяний салат**

Склад продуктів: 2 свіжі морквини, півсклянки родзинок, зубок часнику, 2 ложки легкого майонезу.

Моркву помити, почистити і потерти на крупну тертку.

Родзинки розпарити в окропі і віджати від води.

Часник подрібнити.

Усе змішати і заправити майонезом.

Гаджик хоче перевірити, чи зможеш ти зробити морквяний салат. Дай відповіді на його запитання.

1. Які продукти потрібні для морквяного салату?
2. Що потрібно зробити з морквою і часником?
3. Як підготувати родзинки для салату?
4. Чим слід заправити салат?

Змістова лінія «**Взаємодіємо письмово**» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Робота над формуванням *писемного мовлення* носить у 2 класі здебільшого пропедевтичний характер. Зокрема, другокласникам доцільно пропонувати такі види роботи:

- складання і записування підписів під серією малюнків;
- побудову і записування окремих речень, що передають зміст малюнка, вид з вікна, дій, що виконуються на уроці тощо;
- добір і запис заголовка до тексту;
- відновлення і записування деформованих речень і текстів;
- удосконалення тексту з невиправданими повторами тих самих слів;
- записування складеного короткого (2-4 речення) зв'язного висловлення на добре відому та цікаву для дітей тему;
- написання елементарних письмових повідомлень, що вміщують якусь інформацію, прохання тощо (записка, лист, вітальна листівка та ін.).

Обов'язковим етапом компетентнісно орієнтованого уроку української мови має бути мовленнєво-творча діяльність, у процесі якої радимо пропонувати другокласникам нескладне творче завдання, яке передбачає побудову й записування самостійних коротких текстів на тему, що опрацьовувалась на уроці. Наприклад:

Завдання 1.

Напиши 2–3 речення про те, чи доводилося тобі бувати в луна-парку. Які атракціони ти відвідав (відвідала)? А може, ти тільки мрієш побувати в луна-парку?

Завдання 2.

Напиши 3–4 речення про те, чим ти любиш займатися у вільний час. Удома на аркуші паперу намалюй ілюстрацію до свого тексту. Підпиши свій малюнок.

Завдання 3.

Склади і запиши розповідь за запитаннями Родзинки.

1. Де ти живеш — у квартирі чи будинку?
2. Хто там прибирає?
3. Чи допомагаєш ти прибирати квартиру, кімнату чи будинок?
4. Яку роботу виконуєш?

Завдання 4.

Читалочка побувала в шкільному живому куточку. Допоможи їй скласти розповідь про нього. Скористайся малюнком і поданими словами. Запиши утворений текст.

побувала
побачила
сподобались
сфотографувалась

Завдання 5.

Прочитай слова. Склади з ними розповідь про небайдужих школярів і запиши.

Вулиця, дідусь, сліпий,
переходити, боятися,
школярі, допомагати.

Завдання 6.

Уяви, що ти в магазині парасольок. Яку із зображених парасольок вибереш? Чому? Напиши про це 3–4 речення.

Новою в програмі з української мови є змістова лінія «Досліджуємо медіа». Вона передбачає роботу з доступними медіа продуктами, а саме: аналіз, інтерпретацію, критичне оцінювання інформації в медіатекстах та використання її, створення простих медіапродуктів.

У процесі реалізації цієї лінії в другокласників формуються уміння сприймати прості медіапродукти, колективно обговорювати їх зміст і форму, розповідати, про що в них йдеться, визначати кому і для чого призначений медіапродукт, пояснювати зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах, висловлювати свої думки з приводу прослуханих чи переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами), створювати прості медіапродукти (листівки, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб.

Пропонуємо орієнтовні зразки такої роботи.

Завдання 1.

Гаджик сфотографував рекламні щити і показав друзям. Розглянь ці світлини. Прочитай написи на щитах.

Разом з однокласниками дайте відповіді на запитання Гаджика.

1. Що зображено на цих рекламних щитах?
2. Про що йдеться в рекламних текстах.
3. Як думаєш, для чого в місті розмістили ці щити?
4. Чи захотілось тобі побувати в зоопарку?

Завдання 2.

Щебетунчик показав світлини птахів. Знайди серед них зайву.
Поміркуй, чому Щебетунчик помилився.

Допоможи Щебетунчикові вибрати назви птахів на його світлинах.
Обведи потрібні слова і запиши їх під відповідними світлинами.

Завдання 3.

Друзі отримали запрошення. Прочитай його.

Знайди в запрошенні відповіді на запитання Родзинки.

1. Кому призначене запрошення?
2. Від кого воно надійшло?
3. На яку подію запрошуються друзі?
4. Коли відбудеться свято?
5. Де Щебетунчик святкуватиме свій день народження?

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Компетентнісне спрямування початкового курсу української мови вимагає підвищення уваги до практичних аспектів навчання, а саме:

а) збагачення лексичного запасу учнів новими словами й виражальними засобами мови (порівняннями, епітетами, метафорами, фразеологізмами, синонімами, антонімами);

б) розвиток умінь користуватися мовними засобами відповідно до норм літературної української мови: орфоепічних (правильне вимовляння і наголошування слів), лексичних (дотримання норм лексичної сполучуваності слів), граматичних (правильне утворення форм слова);

в) формування умінь правильно будувати речення, різні за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні) та інтонацією (окличні й неокличні);

г) вправлення у застосуванні алфавіту;

г) формування умінь користуватися словниками та іншою довідковою літературою.

Щоб забезпечити усвідомлене засвоєння учнями мовного матеріалу, необхідно в процесі його вивчення залучати дітей до активної розумової діяльності, яка передбачає виконання певних розумових операцій: спостереження за мовними одиницями і явищами, їх аналіз, порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними, узагальнення своїх спостережень, формулювання під керівництвом учителя висновків, правил.

Роботу над вивченням мовних одиниць і явищ слід організовувати таким чином, щоб у школярів виникали інтерес чи потреба в їх засвоєнні. З цією метою доцільно використовувати такі прийоми, як евристична бесіда, проблемні запитання і завдання, дослідження мовного явища, порівняння мовних одиниць з метою встановлення подібних та відмінних ознак, пошук шляхів чи способів розв'язання життєвих мовленнєвих ситуацій тощо.

Наведемо приклади таких прийомів.

Приклад 1.

Настав вечір. Друзі полягали спати. Їм снилися дивні сни. Запиши, хто снівся Читалочці, і що снилось Щебетунчикові.

Хто?

Що?

Проведи дослідження!

1. Визнач, у якій колонці слова називають **неживі** предмети.
2. На яке питання відповідають ці слова?
3. Прочитай слова, які називають **живі** предмети.
4. На яке питання вони відповідають?

Допоможи Ґаджикові скласти пам'ятку.

Пам'ятка

Назви **живих** предметів відповідають на питання _____.
Назви **неживих** предметів відповідають на питання _____.

Приклад 2.

Прочитай, як Читалочка поділила для переносу подані слова.

Лій-ка, паль-ма, хом'-як.

Проведи дослідження!

1. Визнач, скільки складів у словах Читалочки.
2. Якою буквою чи значком закінчується перший склад у кожному слові?
3. Зроби висновок, чи можна при переносі слова відривати букви **й**, **ь** та **апостроф** від попередньої букви.

Допоможи Ґаджикові відновити пам'ятку, якою скористалася Читалочка.

Пам'ятка

При переносі слів букви **й**, **ь** та **апостроф** не можна _____ від попередньої букви.

З огляду на те, що другокласники ще не мають достатнього досвіду навчально-пізнавальної діяльності, учитель повинен спочатку бути

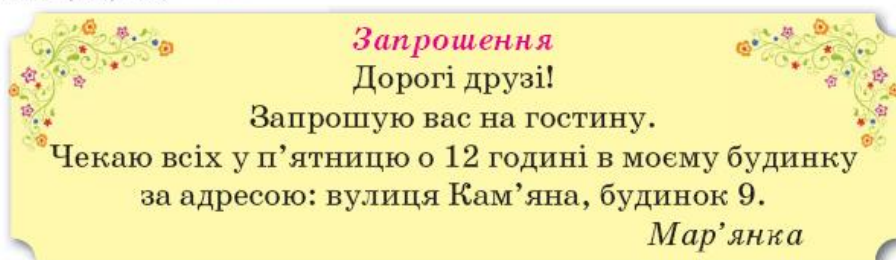
керівником, потім співучасником, а пізніше – спостерігачем і коректором процесу дослідження й засвоєння учнями мовного матеріалу.

Реалізація зазначених змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти має здійснюватися комплексно. А дібрані на кожний урок завдання повинні утворювати цілісну систему, спрямовану на формування умінь вільно володіти українською мовою і вміло використовувати її для вирішення життєво важливих завдань.

Зразком системного підходу до побудови уроків мови є подана нижче низка взаємопов'язаних завдань, спрямована на формування різних мовленнєвих умінь: розуміння інформаційних текстів, формулювання відповідей на поставлені запитання, читання по ролях діалогу, висловлення й доведення власної думки.

Прочитай запрошення, яке отримали друзі. Підкресли в ньому слова з апострофом.

Знайди в запрошенні відповіді на запитання Родзинки.

1. Кому призначене запрошення?
2. Хто запрошує друзів?
3. Навіщо Мар'янка запрошує друзів?
4. Коли вона чекає на гостей?
5. Куди мають прийти гості?

Разом з однокласниками прочитайте по ролях розмову друзів.

Родзинка: Що ми подаруємо Мар'янці?

Щебетунчик: Я пропоную м'яч.

Гаджик: А може, хом'ячка?

Читалочка: Найкращий подарунок — книжка.

Який із подарунків тобі подобається найбільше? Поясни чому.

Фактори впливу на ефективність навчально-пізнавальної діяльності учнів

Добираючи методи, прийоми, засоби навчання учнів української мови, в Новій українській школі важливо враховувати фактори впливу на ефективність навчально-пізнавальної діяльності, зокрема:

- навчальний матеріал повинен бути значимим і цікавим для дітей, вони мають усвідомлювати його необхідність;
- поставлена проблема чи завдання повинні бути посильними для школярів;
- успіх у навчанні має досягатись не за рахунок спрощення завдань, а за рахунок формування в учнів бажання і вміння долати труднощі;
- кожний учень повинен просуватися в навчанні своїм темпом і з постійним успіхом, з огляду на це, важливим є індивідуальний і диференційований підходи;
- активність сприймання й осмислення учнями навчального матеріалу залежить від здатності вчителя зробити його цікавим, захоплюючим (учнів потрібно не примушувати вчитися, а захоплювати навчанням);
- навчально-пізнавальна діяльність має здійснюватись у тісній співпраці учня з учителем, іншими учнями;
- принципово важливо, щоб діти в процесі навчально-пізнавальної діяльності переживали радість відкриття, щоб у них формувалась віра в свої сили й пізнавальний інтерес.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>.
2. Початкова освіта : Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018. — 160 с.
3. Пономарьова К. І. «Я дружу зі словом». Посібник з української мови (у 2-х частинах) : Навчальний посібник для учнів другого класу / К. І. Пономарьова. – К.: УОВЦ «Оріон», 2018. – 96 с. (96 с.).